

ناظر وزارت میراث فرهنگی، نشست میراث ساسانی لرستان را مسبقو به سابقه خواند

قلعه فلک افلاک ۲ سانت فرونشست

زهرارکشوری - خبرنگار: نماینده خرم‌آباد نسبت به فرونشست دو سانتیمتری قلعه ۱۷۰۰ ساله فلک افلاک هشدار داد. به‌دنبال این هشدار، «مهرداد ویس کریمی» در نامه‌های مشترک با وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور و استاندار لرستان خواستار تزریق اعتباری ۲۰۰ میلیون‌برای رصد مستمر قلعه شد. با وجود این «بهباد رضاعی» ناظر وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور بر آثار تاریخی لرستان، فرونشست تاریخ‌سازانیان بر بلندای میدان سبز میدان خرم‌آباد را مسبقو به سابقه می‌داند و آن را خطرناک نمی‌خواند.

پیش از این، ویس کریمی نماینده خرم‌آبادی‌ها در بهارستان در گفت‌وگو با رسانه‌های محلی با تأکید بر لزوم مقاوم‌سازی فلک افلاک از نشست دو سانتیمتری قلعه فلک افلاک طی سه سال گذشته خبر داده است. او گفته است: «قلعه نیاز جدی به رصد و مقاوم‌سازی دارد. با ۲۰۰ میلیون هزینه و استقرار (مرکز دائمی ژئودینامیک) رصد مستمر منطقه می‌تواند انجام شود.» ویس کریمی استحکام بخشی قلعه را مهمتر از آزادسازی قلعه دانسته و گفته: «ما مکاتبات لازم را در مورد آسیب‌پذیر بودن قلعه انجام دادیم و منتظر نتیجه هستیم.»

«بهباد رضاعی» ناظر وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور در گفت‌وگو با «ایران» با اشاره به وجود سه پایگاه میراث فرهنگی بل‌های تاریخی، بافت تاریخی بروجرد و قلعه فلک افلاک در لرستان، فرونشست قلعه را د ر بستر دست ساز قلعه فلاک افلاک می‌داند و می‌گوید: «بخشی از قلعه روی یک صخره قدیمی قرار دارد و بخشی از آن روی بستر خاکی دست ساز است.»

رضاعی فرونشست را جزئی از طبیعت قلعه فلک افلاک می‌داند و می‌گوید: «هیچ کدام از فرونشست‌ها خطرناک نیست و تحت کنترل است.» حرف‌های رضاعی خیال فعالان میراث فرهنگی در لرستان را آسوده نمی‌کند. مرمت غیر اصولی بل‌های تاریخی لرستان و استفاده از سیمان به جای خشت پیش از این از نهاد فعالان این حوزه بلند کرده است.

استفاده از ملات سیمان در مرمت بل‌های خشتی استان، در ۱۲ سال پیش موجب از اعتراض‌ها را به سمت میراث فرهنگی لرستان گسیل داشت. پیش‌تر علی مصطفی‌نژاد مدیر سابق پایگاه بل‌های تاریخی لرستان به «ایران» گفته بود که به اسم مرمت، وی هویت تاریخی بل‌ها، ملات سیمان کشیده‌اند! سیمانی کردن هویت مهم‌ترین بل‌های تاریخی کشور، به اواخر دهه ۸۰ باز می‌گردد. همان زمان هویت تاریخی بل شاپوری (شکسته) هم با مرمت‌های غیر اصولی و بازسازی غلط، کاملاً از بین رفت تا هیچ سنگیتی با تاریخ خود در اواخر ساسانی و اوایل اسلام نداشته باشد. مصطفی‌نژاد مرمت بل شاپوری را یک «بزرگ» امروزی دانسته که هیچ تصویری از گذشته شهر شاپورخواست(خرم‌آباد) به بیننده نمی‌دهد. کله‌رت هم از مرمت‌های ۸۸ آسیب جدی دید. به گفته مصطفی‌نژاد آنچه در لرستان اتفاق افتاد نه مرمت که بازسازی بل‌های تاریخی بود که هیچ شباهتی با هویت آنها ندارد. زخمی‌هم که بل کشکان از مرمت‌ها‌خورد «ناسور» است. این مرمت‌ها روی پایه‌های عظیم این بل انجام گرفت و تا جایی پیش رفت که به اعتقاد مصطفی‌نژاد هویت آن را باید از دست رفته دانست. به گفته مصطفی‌نژاد بل کشکان تنها پلی بود که در میان بل‌های لرستان نشانه‌هایی از دوره قاجاریه در خود داشت، بنابراین حفظ و نگهداری آن به اندازه تمام بل کشکان اهمیت داشت. همین مساله اجازه نمی‌دهد فعالان خیالشان از وضعیت قلعه فلک افلاک راحت باشد.

رضاعی از در دست تهیه بودن طرح بهسازی بنا خبر می‌دهد و می‌گوید: «هنوز طرح به تصویب نهایی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نرسیده است.»

«ارامین ابراهیمی» مدیر پایگاه میراث فرهنگی قلعه فلک افلاک در گفت‌وگو با «ایران» اتفاق افتاده در بستر دست ساز را «ارانش زمین» می‌داند و آن را مرتبط با سیل سال ۹۸ می‌داند. او قلعه فلک افلاک را یک بنای تاریخی چند صد ساله می‌داند که ترک‌هایی هم در آن موجود است! ابراهیمی درباره نشست دو سانتیمتری قلعه هم می‌گوید: «فرو نشست است! نه تکنیکی می‌کنم نه تأیید. شاید آقای ویس کریمی به آماری دسترسی دارد که ما نداریم.»

او اعتبار لازم برای استحکام بخشی این قلعه ارزشمند را بین ۲۰ تا ۲۵ میلیارد تومان می‌داند و پرداخت این اعتبار را به تأیید طرح استحکام بخشی شورای فنی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور منوط می‌کند.

پیش از این ابراهیم رئیسی رئیس‌جمهور در سفر به لرستان خواستار مرمت و استحکام بخشی قلعه فلک افلاک شده است. لرستانی‌ها امیدوارند دستور رئیس‌جمهور بتواند اعتبار لازم برای استحکام بخشی بنا را به خرم‌آباد وایز کند. ابراهیمی آژانس‌های عرصه و عیان قلعه و چاه‌های پادگان سپاه را هم منوط به تأمین اعتبار لازم می‌داند اما نمی‌گوید چقدر لازم است تا این آزادسازی اتفاق بیفتد. فعالان و مردم لرستان سال‌هاست منتظر ثبت جهانی قلعه فلک افلاک هستند. آزادسازی و استحکام بخشی قلعه بخش معدماتی ثبت جهانی این اثر ساسانی در یونسکو است.

غفلت پژوهش‌های تاریخی درباره سرنوشت شهدای واقعه گوه‌رشاد

شهدای مفقودال‌اثر ۹۰ ساله

ایران‌زمین - انتشار مطالبی در دو روز گذشته در فضای مجازی مبنی بر کشف اجساد در محله خشتمال‌ها و باغ خونی مشهد، باعث مرور دوباره پرونده قیام تاریخی مسجد گوه‌رشاد و به رگبار بستن مردم به وسیله عمال و مأموران رضا شاه پهلوی شده است. برخی از کاربران شبکه‌های اجتماعی در مشهد شنیده‌هایی درباره کشف و دیده‌شدن بقایایی از گورهای دسته‌جمعی شهدای واقعه گوه‌رشاد مطرح کرده‌اند؛ ظاهراً این گور جدید در گودال محله خشتمال‌های مشهد کشف شده است؛ البته اینکه پیکرها مربوط به جنایت گوه‌رشاد باشد هنوز تأیید نشده است. همچنین گفته شده که محل اصلی دفن شهدای فاجعه مسجد گوه‌رشاد مشهد، باغ خونی است.

افراد بسیاری از آن سال روایت می‌کردند که پس از کشتار مردم در مسجد گوه‌رشاد مأموران رضاخان پیکرهای شهدا و حتی زخمی‌ها را با کامیون به چند نقطه در مشهد از جمله باغ خونی و محله خشتمال‌ها منتقل و بدون انجام غسل و قفن به‌صورت جمعی دفن کردند؛ تخمین‌ها در این زمینه تا ۴ هزار شهید هم برآورد شده است. مسئول دفتر ثبت اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان رضوی در مصاحبه‌ای با روزنامه ایران گفت: کشف گور دسته جمعی در مشهد هیچ سندیتی قانونی ندارد. محمود طغرایی افزود: تاکنون هیچ سند قانونی و متقنی در رابطه با کشف گور دسته جمعی مربوط به واقعه گوه‌رشاد در مشهد به‌دست نیآوریم. وی گفت: هر کسی در این باره سند و مدرک معتبری ارائه کند، مرکز پژوهش‌های میراث فرهنگی خراسان رضوی آمادگی دارد این اسناد را مورد بررسی قرار دهد. طغرایی تصریح کرد: از این حادثه ۹۰ سال گذشته ولی تاکنون پژوهشی درباره وجود گور دسته جمعی در این منطقه انجام نشده، همچنین استخوانی هم که ثابت کند مربوط به قربانیان این حادثه بوده پیدا نشده است.

■ **پژوهش علمی درباره واقعه گوه‌رشاد مغفول‌مانده است.** پژوهشگر واقعه ابوالفضل شرفی، پژوهشگر واقعه گوه‌رشاد در مصاحبه با صبح توس؛ با

اشاره به این واقعه تاریخی اظهار کرد: طبق تحقیق‌هایی که صورت گرفته یکی از شهدای قیام گوه‌رشاد جلوی درب ورودی پارک کودک (سه‌راه کاشانی) تدفین شده و آنجا پادمان دارد؛ از تعداد شهدای این واقعه نیز آمارهای متفاوتی وجود دارد. وی تصریح کرد: یکسری از شهدا را به منطقه گودال خشتمال‌ها منتقل کردند و این منطقه از سایر منطقه‌ها مستندتر است؛ یکسری از شهدا را هم به باغ خونی بردند و برخی دیگر نیز در بیمارستانی به‌نام بیمارستان امریکایی‌ها منتقل شدند که بعداً معلوم نیست کجا دفن شدند؛ احتمالاً این بیمارستان حوالی بیمارستان امام رضا(ع) فعلی است. همچنین گفته شده که این پژوهشگر واقعه گوه‌رشاد بیان کرد: افرادی را که در روز واقعه به این بیمارستان منتقل کردند به‌شدت زخمی بودند و احتمالاً نسبت به دفن آنها چون وضعیت وخیمی داشتند، اقدام شده و مشخص نیست کجا دفن شدند. شرفی عنوان کرد: اسامی ۲۲ تا ۲۳ نفر از شهدا در سندی به‌عنوان دفتر مردگان کشور ثبت و منتشر نیز شده است. وی ادامه داد: طبق گفته‌های صاحبان خاطره‌ویزگان شهر بیشتر شهدا در گودال خشتمال‌ها و باغ خونی دفن شده‌اند. شرفی ادامه داد: آن موقع چون خفقان شدیدی وجود داشته، عملاً هیچ روایت درستی از واقعه وجود ندارد؛ عده‌ای که شاهد واقعه بودند، کشته شدند و برخی نیز به شنیده‌ها اکتفا کردند و تحقیق در این رابطه منجر به مرگ می‌شد؛ حتی خانواده‌های شهدا نیز حق‌گیری نکردن نداشتند. شرفی تصریح کرد: عده‌ای هم در خاطرات اشاره داشتند که در منطقه اندشت نیز شهدا را دفن کردند؛ در مصاحبه‌ای که خود آقای وحید جلیلی با آیت‌الله خزعلی دارند، اشاره می‌کنند که شهدا را در باغ خونی دفن کردند.

وی اضافه کرد: در کتاب قیام گوه‌رشاد آقای سینا واحدی از آن کسانی که در واقعه بودند یا ارتباط مستقیم با واقعه داشتند، گفتند که شهدا را به باغ خونی برای دفن منتقل کردند.

این پژوهشگر واقعه گوه‌رشاد بیان کرد: بعد از انقلاب اسلامی از آنجا که ثبت خاطره‌های شفاف‌ی انقلاب اسلامی و بعد

می‌نوید» در باغی در جنوب مشهد اقامت داشت. نام باغ برابم قدری نفرت‌انگیز بود، اما باغ خونی زیبا بود. در اختیار روس‌ها بود و از آنجا حرم مطهر براساس همین اسناد، نام‌گذاری این باغ به توپ بسته شد، باغ خونی نام دارد. اما واقعیت این است که واقعه توپ بستن حرم مطهر توسط روس‌ها فروردین ۱۳۳۱ (هجری قمری) رخ داده است. همچنین معتبرترین سند در خصوص این باغ خاطرات کلنل مک‌گریگور افسر ارتش انگلیس است و این که مأمورین یافته بود تا برای دولت انگلیس اطلاعات کسب کند و برای این کار نیز از محله‌های مشهد کرویکی کشیده و نقشه نیز چاپ کرده است. وی در شرح سفری به ایالت خراسان در سال ۱۱۹۲ (هجری قمری) با

سیدمهدی سیدی در ادامه بیان اینکه در مسجد گوه‌رشاد دو واقعه تاریخی و بسیار مهم صورت گرفته که عموم مردم آنها را با همدیگر اشتباه می‌گیرند، می‌گوید: «نخستین واقعه مربوط به سال ۱۳۳۱ (هجری قمری) است که توسط روس‌ها به توپ بسته شد و هم اکنون آثار اصابت گلوله روی گنبد طلا مشهود است. این حادثه در دوران استبداد صغیر و بعد از به توپ بسته شدن مجلس ملی و زد و خورد میان موافقان و مخالفان مشروطه رخ داد. اما واقعه بعدی که آن هم در مسجد گوه‌رشاد رخ داد در سال ۱۳۱۳ (شمسی) بود که به واقعه سقوط نیز معروف است. این واقعه در جریان اعتراض به

بر سر نهادن کلاه شاپو یا همان کلاه تمام دوره‌دار بود که به دستور رضا شاه همه مردان باید بر سر می‌گذاشتند. در این جریان عده‌ای از مردم با در دست داشتن بیل و چوب و کلنگ به‌مدت ۳ روز از ۱۹ تا ۲۱ تیر ۱۳۱۳ (شمسی) در مسجد گوه‌رشاد بست نشستند و حجت‌الاسلام محمد تقی بهلول نیز با سخنرانی‌هایش مردم را بیشتر علیه حکومت و بر سر نگذاشتن کلاه حکومت ایرج مطبوعی فرمانده لشکر مشهد دستور داد که سربازان وارد صحن حرم مطهر شده و مردم را متفرق کنند. اما به دلیل مقاومت مردم سربازان آنها را به رگبار بستند.

علی رغم تلاش راه‌داران همچنان برخی از محورهای مواصلاتی مسدود هستند

جاده‌های سفید

■ **زهره افشار**
فیرنگار

بارش سنگین برف در ۱۸ استان ایران، علاوه بر نشاط اجتماعی مردم در این استان‌ها، مشکلاتی را هم برای شان به وجود آورد؛ از راه‌دار و نیروهای هلال احمر و پاکبان و نیروهای شهرداری گرفته تا نیروهای سپاه و ارتش و نیروهای جهادی همه بسیج شدند تا مردم مشکلات کمتری را داشته باشند. «فرهاد مهریاری»، مدیرکل دفتر مدیریت بحران و تجهیز ماشین‌الات سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای در گفت‌وگو با «ایران» از مردم خواست در شرایط آب و هوایی زمستانی با برنامه‌ریزی سفر بروند.

وی افزود: وقتی مردم می‌خواهند سفر بروند تا شرایط جوی آگاهی پیدا کنند و در هنگام ضرورت سفر ماشین خود را به تجهیزات زمستانی و زنجیر چرخ مجهز کنند و در عین حال با خود قدری تنقلات و خوراکی بردارند چون ممکن است سفرشان با تأخیر مواجه شود.

وی با اشاره به اینکه بیشتر ماشین‌آلات راهداری در جاده‌های کشور عمر بالای ۱۲ سال دارند و توانمندی و چابکی لازم را ندارند افزود: با این حال راه‌داران از جان خود مایه می‌گذارند تا کسانی را که همچون خانواده خود می‌دانند هر چه سریع‌تر از جاده‌های برفی و سیلابی دور کنند. همین چند روز پیش در گردنه اسداباد، «حبیبی» یکی از راه‌داران ما تا مردم مشکلات کمتری را داشته که چهار ساعت به همراه پدر و مادرش در برف مانده بودن کاپشن خود را دور کودک می‌پیچد و مسیری طولانی را طی می‌کند.

از وی پرسیدیم چرا در جریان بارش سنگین برف اخیر، مسافرانی که در گردنه اسداباد در حال سفر بودند بیشتر با مشکل مواجه شدند؟ وی توضیح داد: ما امسال برای نخستین بار، گردنه‌ها و جاده‌های کوهستانی که احتمال می‌دادیم به دلیل بارش سنگین برف بسته شوند را به‌صورت کنترل شده بستیم تا مشکلات کمتری برای مردم به

می‌توانند مایحتاج زندگی‌شان را در روستا ذخیره کنند. لرستان یکی از استان‌های کوهستانی با ده‌ها گردنه برفگیر است که در زمستان ارتفاع برف در برخی راه‌ها از جمله «گله بادوش» الیگودرز حتی به ۷ متر نیز می‌رسد. از سوی دیگر این استان بر سر راه مسیر خوزستان به تهران است و رانندگانی که با شرایط جوی و گردنه‌های این استان مواجه می‌شوند که تصورش را می‌کنند. «محمد فلاسی» مدیرکل مدیریت بحران لرستان نیز به «ایران» گفت: جدا از کمبود تجهیزات راهداری در استان کوهستانی لرستان باید این مساله را در نظر داشت که معمولاً برف در لرستان می‌تواند هم به خودشان هم به ما کمک کنند. انتظار داریم مردم در روزهای برفی از سفرهای غیر ضروری خودداری کنند و روستاییان تا جایی که

حتی برای راه‌داران که ماشین‌آلات مجهز دارند و به اصطلاح راه بلد هستند هم هزار گاهی در درسا می‌شود. پنج شنبه هفته گذشته ۲ راهدار ما در هنام جاده گشایی کرده‌ند گله بادوش الیگودرز به یکباره از تاباطش با ما قطع شد و ماشین آنها در برف با ارتفاع شش متر ماند و ما ۱۶ ساعت دله‌ره‌آور را سپری کردیم و فردای آن روز توانستیم هیچ وجه در حد نیاز استان کوهستانی نجات دهیم. پس از مردم می‌خواهیم در روزهای برفی جدا از سفرهای غیر ضروری خودداری کنند. «صادق ضیاییان» مدیرکل پیش‌بینی و هشدار سازمان هواشناسی در گفت‌وگو با «ایران» تصریح کرد: به دنبال یک هفته پر برف و باران در کشور انتظار می‌رود تا پایان هفته بارش سنگینی در استان‌ها نداشته باشیم. وی افزود: البته جبهه بارشی ضعیفی

در روز چهارشنبه از شمال غرب وارد کشور می‌شود که بارش‌های خفیف و پراکنده‌ای را برای نیمه غربی کشور خواهد داشت. دما نیز تا پایان هفته به هر جهت طبیعت زمستان بارش مدیرکل پیش‌بینی و هشدار سازمان هواشناسی می‌کند اطلاعات هواشناسی و پیش‌بینی هوا را تنها از مراجع رسمی پیگیری کنند.

وی با اشاره به اینکه مردم در بسیاری از استان‌های کشور چندین ماه بود که منتظر بارش رحمت الهی بودند افزود: به هر جهت طبیعت زمستان بارش برف است و اگر مردم توصیه‌ها را جدی بگیرند شیرینی بارش‌ها کام‌شان را تلخ نخواهد کرد.